

УДК 343.131

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v2.2023.15>**В. Маркєлова,**аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
Академії адвокатури України

ТИМЧАСОВЕ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В РАЗІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Вступ. Кримінальне провадження не може бути реалізоване без впливу сторони обвинувачення, суду на інших його учасників, без зобов'язання останніх дотримуватися певної поведінки, виконання ними певних обов'язків з метою досягнення дієвості провадження, подолання негативних явищ, що можуть перешкоджати або перешкоджають його здійсненню. Такими важелями впливу відповідно до розділу II КПК України є заходи забезпечення кримінального провадження.

Кожний примусовий захід, який визначено в законі, має певну мету, достатньо специфічний характер примусу. Загальновідомо, що в разі застосування заходів забезпечення кримінального провадження конституційні права особи, до якої вони застосовуються, певним чином звужуються. Зокрема, заходами забезпечення провадження, що можуть призвести до тимчасового обмеження права власності під час досудового розслідування, є тимчасовий доступ до речей і документів, тимчасове вилучення майна та арешт майна. Опосередковано обмежувати право власності можуть такі заходи як відсторонення від посади та обмеження в користуванні спеціальним правом. З'ясувати сутність вищезазначених заходів, механізм їх застосування, процесуальні гарантії передусім необхідно не лише для забезпечення дієвості кримінального провадження, виконання його завдань, а й для охорони

й захисту прав та законних інтересів відповідних учасників кримінального провадження.

Питання щодо обмеження права власності в результаті застосування заходів забезпечення кримінального провадження висвітлено в наукових працях С.В. Андрусенка, О.І. Галагана, І.А. Галась, І.В. Гловюк, В.В. Горошко, Т.Є. Зелькіної, Г.М. Куцкіра, В.П. Кушпіта, Н.С. Моргун, Т.О. Музиченко, В.І. Фаринника та ін. Разом з тим дослідження кримінального процесуального законодавства України, літературних джерел, статистичних матеріалів, судово-слідчої практики дозволяє стверджувати, що питання допустимості обмеження права власності в результаті застосування заходів забезпечення кримінального провадження вимагають якісно нових підходів щодо їх розуміння.

Постановка завдання. Мета статті полягає в дослідженні процесуального механізму застосування заходів забезпечення кримінального провадження, допустимості обмеження права власності в результаті їх застосування, правової захищеності учасників провадження, стосовно яких застосовуються відповідні заходи, а також у виявленні в законодавстві прогалин, які потребують доктринального аналізу й нормативного врегулювання.

Результати дослідження. Під час досудового розслідування найбільше застосовується такий захід

забезпечення кримінального провадження, як тимчасовий доступ до речей і документів. Судова статистика доводить, що у 2020 р. слідчими судьями було задоволено 191,2 тис. клопотань про тимчасовий доступ до речей і документів [1]. Даний захід насамперед спрямований на формування та закріплення доказової інформації в кримінальному провадженні, а також установлення обставин учиненого кримінального правопорушення. Законодавець у ч. 1 ст. 159 КПК України визначив, що тимчасовий доступ до речей і документів полягає в наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та вилучити їх (здійснити їх виїмку).

Під час кримінального провадження тимчасовий доступ до речей і документів може запроваджуватися незалежно від особи власника чи особи, у користуванні або розпорядженні якої ці речі перебувають. Цілком важливо, щоб такі речі чи документи мали значення для провадження. Крім того, застосування даного заходу не залежить від тяжкості вчиненого кримінального правопорушення й може здійснюватися як стороною обвинувачення, так і стороною захисту.

Науковці, які досліджували даний захід кримінального провадження, відзначають його вплив на можливість реалізації власником (володільцем) майна своїх правомочностей. Так, Т.О. Музиченко зазначила, що тимчасовий доступ до речей і документів є заходом примусу, який пов'язаний з втручанням у права і свободи особи відносно права власності й обумовлений потребами досудового розслідування [2, с. 107]. На думку В.П. Кушпіт та І.І. Циліурік, тимчасовий доступ до речей і документів є заходом, за допомогою якого слідчий чи прокурор збирають доказову інформацію, і заходом, який сут-

тєво обмежує право особи на власність [3, с. 373].

Ми погоджуємося з позицією цих науковців, але вважаємо за доцільне зацентувати увагу, що тимчасовий доступ до речей і документів передбачає різні способи його виконання. Прикладом, надання власником речей чи документів можливості стороні обвинувачення чи захисту ознайомитися з ними чи зробити їх копії жодним чином не впливає на власника (володільця) цих речей чи документів, більш того, він переважно добровільно виконує ці дії. Разом з тим вилучення (виїмка) певних речей чи документів суттєво позначається на правомочності власника (володільця) речей чи документів і тим самим обмежує його право власності. Власний досвід автора свідчить, що здебільшого в клопотаннях сторони обвинувачення про тимчасовий доступ до речей і документів порушується питання саме щодо вилучення певних речей чи документів, що призводить до правообмежувальних наслідків для власника в результаті проведення цього заходу.

З метою недопущення будь-яких порушень прав власника (володільця) майна в законі чітко визначено порядок ініціювання та застосування цього заходу. Так, правом на його ініціювання та проведення, як ми вже зазначали, наділено обидві сторони кримінального провадження. Саме ініціювання цього заходу здійснюється шляхом подання до слідчого судді чи суду обґрунтованого клопотання про надання дозволу на його проведення.

Відповідна сторона кримінального провадження має довести слідчому судді чи суду наявність таких фактів, як: перебування або можливість перебування речей та інших об'єктів права власності у володінні певної фізичної або юридичної особи; неналежність речей та інших об'єктів права до таких речей, до яких заборонено доступ; речі і документи самі собою або в сукупності з іншими

речами, у зв'язку з якими подається клопотання, мають суттєве значення для встановлення важливих обставин у кримінальному провадженні; нагальна необхідність вилучення таких речей і документів.

Слідчий суддя чи суд, розглянувши відповідне клопотання у своїй ухвалі, має чітко визначити спосіб здійснення тимчасового доступу до речей і документів з урахуванням вимог щодо цього питання сторони кримінального провадження, викладених у клопотанні та їх обґрунтованості. В ухвалі про надання тимчасового доступу до речей і документів слідчий суддя чи суд можуть дати розпорядження про надання можливості вилучення речей і документів, якщо сторона кримінального провадження доведе наявність достатніх підстав вважати, що без такого вилучення існує реальна загроза зміни або знищення речей чи документів, або таке вилучення необхідне для досягнення мети отримання доступу до речей і документів (ч. 7 ст. 163 КПК України). Отже, у разі тимчасового доступу до речей і документів вилучення речей і документів відбувається виключно на підставі прямого дозволу слідчого судді чи суду щодо їх вилучення.

З метою оперативного розкриття кримінальних правопорушень та реалізації завдань кримінального провадження деякі науковці пропонують нормативно закріпити право слідчого і прокурора застосовувати цей захід без отримання дозволу слідчого судді чи суду [4, с. 184; 5, с. 296]. Вважаємо, що така думка не є вірною, оскільки будь-які процесуальні дії, які спрямовані на обмеження право власності особи, мають проводитися виключно на підставі рішення слідчого судді чи суду. В іншому випадку це призведе до неконтрольованого вилучення речей, документів під час досудового розслідування та порушень прав власників такого майна.

Доречно також зауважити, що під час виконання ухвали слідчого судді

чи суду про тимчасовий доступ до речей і документів уповноважений суб'єкт повинен ознайомити володільця речей і документів із зазначеною ухвалою та надати йому копію (ч. 2 ст. 165 КПК України). У разі, якщо виконання такого рішення не стосується вилучення речей чи документів, слідчий не має права самостійно шукати речі чи документи, оглядати приміщення, відкривати шафи, виносити документи чи речі за межі місця їх перебування [6, с. 178].

Законом заборонено під час виконання цього заходу вилучати електронні інформаційні системи, комп'ютерні системи або їх частини, мобільні термінали систем зв'язку; матеріальні носії інформації, що пов'язані з веденням Центральним депозитарієм цінних паперів та депозитарними установами системи депозитарного обліку цінних паперів, облікової системи часток товариств з обмеженою відповідальністю та товариств з додатковою відповідальністю (ч. 1 ст. 159 КПК України).

Водночас вивчення цього заходу дає можливість дійти висновку, що на практиці виникає безліч невирішених питань у разі його застосування. Передусім це пов'язано з відсутністю в КПК України належного регулювання правового статусу вилучених речей і документів, бракуванню чітко визначених строків перебування в особи, яка провела цю дію вилучених речей чи документів, а також відсутністю процесуального механізму повернення вилучених речей чи документів. Унаслідок цього виникають ситуації, за яких таке майно знаходиться протягом тривалого часу в слідчого без будь-якої потреби, а це, у свою чергу, призводить не лише до суттєвого обмеження прав власника (володільця), а й до їх порушення.

Т.О. Музиченко, досліджуючи такі прогалини в законі, зауважила, що отримані речі та/або документи в ході проведення тимчасового доступу до речей і документів, а саме

в разі їх вилучення, не можна вважати в силу положень ст. 168 КПК України тимчасово вилученим майном. Такі об'єкти є речами і документами, вилученими в ході процесуальної дії – тимчасового доступу до речей і документів, а тому є неприпустимою практика звернення сторін кримінального провадження з клопотаннями про тимчасовий доступ до речей і документів та накладення арешту на таке майно [2, с. 108]. На нашу думку, така позиція не сприяє правовій визначеності статусу вилучених речей і документів, забезпеченню прав та законних інтересів їх володільця під час застосування цього заходу. Вважаємо за доцільне підтримати пропозицію В.І. Фаринника, який слушно зазначив, що вилучені на виконання ухвали слідчого судді, суду речі та документи, після закінчення строку дії такої ухвали, мають вважатися тимчасово вилученим майном. Строк дії ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів має охоплювати час, упродовж якого слідчий чи прокурор повинні «розпорядитись» майном, тобто повернути його володільцю, або звернутися до суду з клопотанням про накладення арешту (ст.ст. 169, 171 КПК) [7, с. 59]. Така пропозиція, на нашу думку, більше спрямована на врегулювання правового статусу вилученого майна та забезпечення прав й законних інтересів його власника чи володільця.

Зауважимо також, що в разі вилучення речей чи документів у результаті виконання ухвали слідчого судді чи суду, особа, яка пред'явила цю ухвалу, зобов'язана залишити володільцю речей опис вилученого майна. У разі невиконання ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів слідчий суддя чи суд за клопотанням сторони кримінального провадження, якій надано право на доступ до речей і документів на підставі ухвали, має право постановити ухвалу про дозвіл на проведення обшуку з метою відшукування та вилучення зазначених

речей і документів (ч. 1 ст. 166 КПК України).

Вищезазначене свідчить, що тимчасовий доступ до речей і документів є тим заходом забезпечення провадження, який може суттєво впливати на правомочності власників (володільців) вилученого майна, а тому потребує ще більш детального врегулювання з боку законодавця з метою недопущення необґрунтованого обмеження прав власників (володільців) майна.

Важливим та необхідним заходом забезпечення кримінального провадження є також тимчасове вилучення майна. Його застосування може забезпечити реальне і швидке виконання завдань кримінального провадження, сприяє забезпеченню в подальшому відшкодуванню шкоди, завданої кримінальним правопорушенням потерпілому, цивільному позивачеві, відновленню їх порушених прав та захисту законних інтересів, перешкоджає втраті майна, яке може бути визнано речовим доказом у кримінальному провадженні або підлягає в подальшому спеціальній конфіскації, передачі іншим особам або вчиненню щодо нього будь-яких інших протиправних дій.

На думку Є.А. Ананьєва, тимчасове вилучення майна в кримінальному провадженні є спеціальним засобом тимчасового обмеження права власності. Причиною існування такого виняткового обмеження одного з основоположних прав особи є необхідність досягнення цілей і виконання завдань кримінального провадження [8, с. 468]. В.В. Горошко зазначила, що сутність інституту тимчасового вилучення майна полягає у вилученні або витребуванні в певної особи або установи (підприємства, організації) майна, що має значення для кримінального провадження, та виявляється в обмеженні майнових прав особи [9, с. 70].

У кримінальному процесуальному законі чітко визначено сутність та форми обмеження права власності під

час такої діяльності. Так, відповідно до ч. 1 ст. 167 КПК України тимчасовим вилученням майна вважається фактичне позбавлення підозрюваного або осіб, у володінні яких перебуває зазначене у частині другій цієї статті майно, можливості володіти, користуватися та розпоряджатися певним майном до вирішення питання про арешт майна або його повернення, або його спеціальну конфіскацію в порядку, установленому законом.

Вважаємо, що вищезазначені способи обмеження права власності є вимушеними заходами, до яких вдається уповноважена службова особа. Застосовується цей захід на короткий проміжок часу для прийняття рішення, яке в більшості випадків буде стосуватися питання щодо арешту вилученого майна. Обмеження цього права не може тривати довше ніж зазначено в ч. 5 ст. 171 або ч. 6 ст. 173 КПК України.

Зазначимо також, що застосування тимчасового вилучення майна не потребує окремого дозволу слідчого судді, але існують певні виключення. Прикладом, тимчасове вилучення електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку для вивчення фізичних властивостей, які мають значення для кримінального провадження, застосовується лише в разі, якщо про таке вилучення безпосередньо зазначено в ухвалі суду (ч. 2 ст. 168 КПК України).

У слідчій практиці переважно тимчасове вилучення майна застосовується під час затримання особи (ст. ст. 207, 208, 298² КПК України), у разі проведення обшуку чи огляду (ст. ст. 234, 237 КПК України). І.А. Галась з цього приводу зазначила, що тимчасове вилучення майна не застосовується самостійно. Воно завжди відбувається під час проведення інших процесуальних заходів, у зв'язку з чим іноді застосовується за відсутності «окремої санкції суду»,

оскільки провадиться в рамках затримання, обшуку чи огляду, які вже здійснюються на підставі ухвали слідчого судді [10, с. 41].

Досліджуваний нами захід спрямований виключно на вилучення певного майна, незалежно від того, де воно перебуває, а тому процесуальний статус особи, у якій вилучається майно, не має значення. Такою особою може бути як підозрюваний, так й особа, у володінні якої воно перебуває. Водночас наслідком тимчасового вилучення майна може стати подальше тривале обмеження права власності особи, а саме у разі накладення арешту на таке майно.

У законі чітко визначено майно, яке може бути вилучено в підозрюваного чи особи, у володінні якої воно перебуває (ч. 2 ст. 167 КПК України). Разом з тим забороняється вилучення (виїмка) матеріальних носіїв інформації, пов'язаних з веденням Центральним депозитарієм цінних паперів та депозитарними установами системи депозитарного обліку цінних паперів, облікової системи часток і внесенням змін до них (ч. 3 ст. 167 КПК України); електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, крім випадків, за яких їх надання разом з інформацією, що на них міститься, є необхідною умовою проведення експертного дослідження, або якщо такі об'єкти отримані в результаті вчинення кримінального правопорушення чи є засобом або знаряддям його вчинення, а також якщо доступ до них обмежується їх власником, володільцем або утримувачем чи пов'язаний з подоланням системи логічного захисту (ч. 2 ст. 168 КПК України). Неможливо також тимчасово вилучити нерухоме майно, майнові права інтелектуальної власності та корпоративні права.

Процесуальний механізм застосування даного заходу передбачає, що слідчий, прокурор чи інша уповноважена службова особа під час затри-

мання або обшуку, огляду, у процесі яких здійснювалося тимчасове вилучення майна, або негайно після їх провадження зобов'язана скласти відповідний протокол, у якому мають бути зазначені особа, яка передала, і уповноважена службова особа, яка прийняла майно, назва майна, кількість, вага та інші його індивідуальні ознаки.

Уповноважена службова особа зобов'язана забезпечити збереження такого майна відповідно до правил зберігання речових доказів до повернення майна власнику у зв'язку з припиненням тимчасового вилучення майна або до постановлення слідчим суддею чи судом ухвали про накладення арешту на майно. У будь-якому разі тимчасове вилучення та утримання майна в режимі його зберігання є необхідним для кримінального провадження процесуальним заходом забезпечувального характеру, що застосовується на підставі рішення уповноважених осіб лише на певний період і не породжує переходу права власності на майно. Подібний та вимушено необхідний захід дозволяє забезпечити збереження майна і його доказове значення, а також запобігти використанню майна для продовження злочинної діяльності. Ключовим моментом також є те, що витрати за зберігання тимчасово вилученого майна не можуть покладатися на особу, у якої це майно було вилучене.

Доречно зауважити, що законодавець у ч. 1 ст. 169 КПК України передбачив підстави повернення тимчасово вилученого майна, а саме за постановою прокурора, ухвалою слідчого судді, суду чи за вироком суду. На жаль, якщо йдеться про повернення майна за постановою прокурора, законодавець не визначає строк винесення такої постанови та її виконання, що іноді призводить до затягування процесу повернення майна його власнику. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне запропонувати ст. 168

КПК України доповнити частиною 1¹ у такій редакції: «У разі визнання безпідставним вилучення майна або неподання у визначені законом строки клопотання про арешт тимчасово вилученого майна, прокурор зобов'язаний негайно винести постанову про повернення тимчасово вилученого майна. Слідчий зобов'язаний у межах 24 годин після винесення такої постанови вжити заходів щодо її виконання та направити повідомлення прокурору про її виконання». На нашу думку, сама процедура фіксації повернення тимчасово вилученого майна має здійснюватися за допомогою розписки власника майна про його отримання на ім'я слідчого чи прокурора, яка приєднується до матеріалів досудового розслідування.

Щодо судового рішення з приводу повернення тимчасово вилученого майна слід зазначити, що законодавець у ч.ч. 2, 3 ст. 169 КПК України чітко передбачив негайне вручення слідчому чи прокурору копії судового рішення про відмову в задоволенні або про часткове задоволення клопотання про арешт тимчасово вилученого майна, копії судового рішення про повне або часткове скасування арешту тимчасово вилученого майна одразу після оголошення такого рішення. Слідчий, прокурор після отримання судового рішення про відмову в задоволенні або про часткове задоволення клопотання про арешт тимчасово вилученого майна, судового рішення про повне або часткове скасування арешту тимчасово вилученого майна повинні негайно вжити заходів щодо виконання судового рішення та направити повідомлення про його виконання слідчому судді.

Серед науковців існують дискусії щодо віднесення до заходів забезпечення кримінального провадження, які обмежують право власності особи, таких як відсторонення від посади та обмеження в користуванні спеціальним правом (глави 13, 14 КПК України). На думку А.Е. Руденко, у ході

тимчасового обмеження в користуванні спеціальним правом майнові права не обмежуються [11, с. 27]. Проте Т.О. Музиченко вважає, що вказаний захід порушує право власності особи, оскільки здійснювана діяльність на підставі користування спеціальним правом (особливо правом на здійснення підприємницької діяльності) може стати єдиним джерелом доходу як для особи, користування спеціальним правом якої обмежено, так й для інших членів його родини. Більш того, ЄСПЛ відносить документи дозвільного характеру до складу майна в розумінні ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (справа «Tre Traktörer Aktiebolag» v. Sweden») [2, с. 162, 163]. В.І. Галаган та Н.С. Моргун вважають, що даний захід опосередковано тягне за собою відповідне обмеження, яке полягає в тому, що хоча й має місце вилучення лише документів, які посвідчують право на здійснення діяльності щодо конкретної власності, а не безпосередньо власності, проте це вилучення тягне за собою неможливість використовувати за призначенням автомобіль чи рушницю. На строк обмеження він не зможе утримувати себе та свою родину, якщо заняття підприємницькою діяльністю було його основним прибутком [12, с. 86].

Щодо такого заходу забезпечення провадження, як відсторонення від посади, О. В. Верхогляд-Герасименко зазначила, що цей захід опосередковано обмежує майнові права осіб, до яких він застосований [13, с. 26]. На думку Т.О. Музиченко, обрання стосовно підозрюваного заходу забезпечення у виді відсторонення від посади має своїм наслідком не виплату йому заробітної плати. До того ж ні трудове законодавство України, а тим більше, кримінально процесуальне, не гарантують у такому випадку виплати щомісячної грошової допомоги, а отже, порушується

один з аспектів права власності особи в розумінні ЄСПЛ – «виправдані очікування» на отримання заробітної плати. Більш того, значним обмеженням права власності особи стане відсторонення від посади, якщо заробітна плата, отримувана від обіймання конкретної посади, є єдиним джерелом доходу як для самого підозрюваного, так і для його сім'ї або інших осіб, які перебувають на його утриманні [2, с. 136]. На нашу думку, відсторонення від посади переважно обмежує право на працю чи на доступ до державної служби. Разом з тим вважаємо, що опосередковано як цей захід, так й обмеження в користуванні спеціальним правом, можуть обмежувати й право власності особи. Водночас слід пам'ятати, що в разі їх застосування відповідні обмежувальні заходи повинні бути обґрунтовані й не повинні порушувати конституційні права певного учасника кримінального провадження. У кожному конкретному випадку сторона обвинувачення має здійснювати індивідуальний аналіз ситуації й визначати обмеження, які будуть спрямовані на досягнення конкретної мети, забезпечення безпеки суспільства та виконання закону.

Висновки. Застосування досліджуваних заходів забезпечення кримінального провадження має в певних випадках суттєвий вплив на право власності, на можливість реалізації власником (володільцем) майна своїх правомочностей, оскільки він може бути тимчасово позбавлений права володіння, користування чи розпорядження майном. Однак, ці заходи мають на меті забезпечити виконання закону та збереження правопорядку, а тому їх застосування є виправданим у випадках, визначених законом.

У статті досліджено сутність заходів забезпечення кримінального провадження, у результаті застосування яких може бути обмежено

право власності, процесуальний механізм їх застосування, гарантії забезпечення прав та законних інтересів учасників кримінального провадження, до яких вони можуть застосовуватися. Проаналізовано питання допустимості обмеження права власності в результаті застосування тимчасового доступу до речей і документів, тимчасового вилучення майна, відсторонення від посади, обмеження в користуванні спеціальним правом.

Визначено та охарактеризовано способи виконання тимчасового доступу до речей і документів. Зроблено висновок, що лише виконання даного заходу шляхом вилучення (виїмки) певних речей чи документів може суттєво вплинути на правомочності власника (володільця) речей чи документів і тим самим обмежити його право власності. Акцентовано увагу на існування проблем під час реалізації цього заходу, пов'язаних насамперед з відсутністю належного регулювання правового статусу вилучених речей і документів, відсутністю чітко визначених строків можливого перебування в особи, яка провела цю дію, вилучених речей чи документів, а також процесуального механізму повернення вилучених речей чи документів.

Досліджено сутність та форми обмеження права власності в разі тимчасового вилучення майна. Проаналізовано питання забезпечення збереження тимчасово вилученого майна, підстав його повернення та процедури фіксації повернення такого майна. Доведено, що опосередковано обмежувати право власності можуть такі заходи забезпечення як відсторонення від посади та обмеження в користуванні спеціальним правом.

Сформульовано низку теоретичних положень, висновків і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення норм національного

законодавства щодо захисту права власності під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Ключові слова: заходи забезпечення кримінального провадження, підозрюваний, тимчасове вилучення майна, тимчасовий доступ до речей і документів, обмеження права власності.

Markelova V. Temporary restriction of property rights in case of application of measures to ensure criminal proceedings

The article examines the essence of measures to ensure criminal proceedings which may result in the restriction of property rights, the procedural mechanism of their application, and the guarantees of ensuring the rights and legitimate interests of participants in criminal proceedings to whom they may be applied. The author analyses the issues of admissibility of restriction of property rights as a result of temporary access to things and documents, temporary seizure of property, removal from office, and restriction of the use of a special right.

The author identifies and describes the methods of temporary access to things and documents. It is concluded that only the implementation of this measure by seizure of certain things or documents may significantly affect the powers of the owner (possessor) of things or documents and thereby restrict his/her property rights. The author emphasizes the existence of problems in the course of implementation of this measure, primarily related to the lack of proper regulation of the legal status of seized items and documents, the absence of clearly defined terms for the possible possession of seized items or documents by the person who carried out this action, and the procedural

mechanism for returning seized items or documents.

The article investigates the essence and forms of restriction of property rights in case of temporary seizure of property. The author analyses the issues of ensuring the safety of temporarily seized property, the grounds for its return, and the procedure for recording the return of such property. It is proved that such measures as removal from office and restriction of the use of a special right may indirectly restrict the right to property.

The author formulates a number of theoretical provisions, conclusions, and practical recommendations aimed at improving the provisions of national legislation on the protection of property rights in the course of the application of measures to ensure criminal proceedings.

Key words: measures to ensure criminal proceedings, suspect, temporary seizure of property, temporary access to things and documents, restriction of property rights.

Література:

1. Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження за 2020 рік. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/rik_2020.

2. Музиченко Т.О. Апеляційне оскарження ухвал слідчого судді щодо правомірності обмеження права власності особи у досудовому розслідуванні: дис. ... канд. юрид. наук. К., 2018. 326 с.

3. Кушніт В.П., Циліорик І.І. Про забезпечення недоторканності права власності у кримінальному провадженні прокурором і слідчим. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 7. С. 371–375.

4. Чернявський С.С., Фінагеев В.О. Проблеми тимчасового доступу до інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів комунікацій. Юридичний

часопис Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 179–185.

5. Гловюк І.В., Андрусенко С.В. Тимчасовий доступ до речей і документів як захід забезпечення кримінального провадження, спрямований на збирання та перевірку доказів. Порівняльно-аналітичне право. 2013. № 3-2. С. 293–297. URL: http://rap.in.ua/3-2_2013/9/Holoviuk%20I.V.,%20Andrusenko%20S.V..pdf

6. Зелькіна Т.Є. Обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування: дис. ... д-ра філософії. К., 2021. 291 с.

7. Фаринник В.І. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження: теорія і практика : монографія. Київ : Алерта, 2017. 548 с.

8. Ананьєв Є.А. Проблематика «тимчасового вилучення майна» як засобу забезпечення кримінального провадження, який тимчасово обмежує права і свободи людини і громадянина. Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності : тези Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 3 березня 2017 року). Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2017. С. 467–470.

9. Горошко В. В. Концептуалізація тимчасового вилучення майна в кримінальному провадженні. Південноукраїнський правничий часопис. 2018. № 1. С. 70–74.

10. Галась І.А. Тимчасове вилучення майна як захід забезпечення кримінального провадження: дис. ... канд. юрид. наук. К., 2019. 206 с.

11. Руденко А.Е. Заходи забезпечення кримінального провадження, що обмежують майнові права підозрюваного, обвинуваченого та інших осіб: дис. ... канд. юрид. наук. К., 2015. 212 с.

12. Галаган В.І., Моргун Н. С. Недоторканність права власності як засада кримінального провадження на досудовому розслідуванні: монографія. К., 2017. 185 с.

13. Верхогляд-Герасименко О.В. Забезпечення майнових прав особи при застосуванні заходів кримінально-процесуального примусу : монографія. Х. : Вид-во «Юрайт», 2012. 216 с.

